

ličení, jak k návrhu státního zastupitelství právoplatně byl doplněn, výslovně též udal: »Měl jsem dojem, že obžalovaný uvedenými slovy chtěl pobouřiti a poškoditi zájem státu. Výrok byl též způsobilý pobouřiti přítomné a mohla též z něho vzniknouti státu škoda, poněvadž mezi posluchači bylo více osob vojenskou službou povinných, mladíci, kteří dosud nenarukovali, i záložníci.«

Naproti tomu odůvodněna jest stížnost obžalovaného, pokud, čelíc proti odsouzení podle prvního a druhého odstavce rozsudku, vytýká, že dotyčný výrok ve směru subjektivním ve skutečnosti vůbec není odůvodněn. V dotyčném odstavci důvodů omezuje se soud, jak stížnost právem vytýká, prostě na tvrzení, že obžalovaný svými výroky »z a m ý š l e l jednak republiku hanobiti, jednak znepokojiti posluchače uváděním nepravdivých vysokých peněžních nákladů na manévry«. Jediná věta, přesahující rámec tvrzení, jež mělo býti odůvodněno, že obžalovaný má jako důvěrník nezaměstnaného dělnictva na ně značný vliv, může míti význam pro odůvodnění úmyslu »podněcovati«, v témže odstavci obsažené ve směru výroku podle třetího odstavce rozsudku; ve směrech prvního a druhého odstavce jest patrně zcela bezvýznamnou. Pouhé tvrzení, že subjektivní stránka deliktů jest prokázána tím, že obžalovaný měl úmysl (dle názoru soudu) ke skutkové podstatě vyžadované, odůvodňuje idem per idem, a není proto ve skutečnosti vůbec odůvodněním ve smyslu Šu 270 čís. 5, 281 čís. 5 tr. ř. Jelikož pak jde o výrok rozhodující ve věci, kde subjektivní stránka není naprosto tak samozřejmou, že by již z výroků samých jasně vyplývala, bylo po této stránce zmatečnání stížnosti vyhověti, rozsudek v dotyčných bodech zrušiti jako zmatečný a věc vrátiti do první stolice k opětovnému projednání a rozsouzení, aniž třeba zabývati se i dále uplatňovaným zmatkem podle Šu 281 čís. 9 a) tr. ř. V příčině třetího odstavce rozsudku bylo bezdůvodnou zmatečnání stížnost zavrhnouti.

Čís. 1875.

Ochrana republiky (zákon ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n.).

Hanobení republiky (§ 14 čís. 5 zákona) jest úmyslné snižování její vážnosti.

Snižovati vážnost republiky znamená vyvolati v jiných osobách co do jejich poměru k republice takový duševní stav, ve kterém se nedostává vážnosti vůči ní.

Subjektivně vyžaduje se úmysl pachatelův, směřující k hanobení, spojený s vědomím, že toto je způsobilé vyvolati nepřátelské smýšlení a že jeho činem vznikne některé z nebezpečí v zákoně naznačených.

Pokud sem spadá přečtení pamětního spisu o utiskování Němců v republice.

Postavení pachatele jako duchovního není dostatečným důvodem pro závěr na veřejný zájem, vyžadující bezpodmínečný výkon trestu (§ 35 zákona).

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaného P. Františka M-a do rozsudku krajského soudu v Olomouci ze dne 3. května 1924, jímž byl stěžovatel uznán vinným přečinem podle §u 14 čís. 5 zákona ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n., vyhověl však v zasedání neveřejném odvolání státního zastupitelství z téhož rozsudku do výroku o podmínečném odsouzení, napadený výrok zrušil a věc vrátil soudu první stolice, by o podmíněném odsouzení, doplně šetření, znova rozhodl, mimo jiné z těchto

d ů v o d ů :

Dovolávajíc se důvodu zmatečnosti čís. 9 a) (10) §u 281 tr. ř., vyslovuje zmateční stížnost především právní názor, že § 14 zákona na ochranu republiky chrání obecný mír v republice, že tudíž pod ustanovení čís. 5 tohoto §u nespadaají výrazy sice neslušné, ale nikoli nebezpečné, a že úmysl pachatelův musí se nésti k tomu, by hanobením některého úkonu nebo projevu státního činitele hanobil republiku. Zmateční stížnost dovozuje dále, že zákon na ochranu republiky nechce stížití spravedlivý boj politický, ani potlačovati pouhou agitaci a propagandu, směřující ku změně zákonů nebo správního režimu ve státě, zvláště, když výrazy, jichž bylo užito, nejsou na újmu bezpečnosti republiky a když se jimi v jiných nevytvoří co do jejich poměru k republice takový duševní stav, který je s to vybíjeti se v činech republiky škodlivých, nebo ve kterém se nedostává vážnosti vůči státu. S tímto právním výkladem skutkové podstaty §u 14 čís. 5 zákona na ochranu republiky, čerpaným ostatně zmateční stížností z rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 4. dubna 1924, č. j. Zm I 14/24 (Sb. n. s. č. 1592), dlužno sice zásadně souhlasiti. Na omylu jest ovšem zmateční stížnost, pokud, dovozujíc, že pod ustanovení čís. 5 §u 14 zákona na ochranu republiky nespadaají výrazy sice neslušné, ale nikoli nebezpečné, má při tom na zřeteli výrazy, o nichž mluví později v jiné souvislosti, totiž výrazy, jimiž se v jiných co do jejich poměru k republice nevytvoří takový duševní stav, který je s to vybíjeti se v činech republiky škodlivých. Tento výklad se hodí a shora uvedené rozhodnutí nejvyššího soudu ho také používá výhradně jen na skutkovou podstatu přečinu pobuřování podle §u 14 čís. 1 zákona na ochranu republiky, činu to nepoměrně přísněji trestného, než přečin podle §u 14 čís. 5 téhož zákona. Musí sice také hanobení republiky, má-li jím založena býti skutková podstata přečinu podle §u 14 čís. 5 zákona, býti na újmu bezpečnosti státu buď tím, že hanobení může ohroziti obecný mír v republice nebo její mezinárodní vztahy, ale také již tím, že může snížit její vážnost, vytvořiti totiž v jiných co do jejich poměru k republice takový duševní stav, ve kterém se nedostává vážnosti vůči republice.

Dle rozsudkového výroku hanobil stěžovatel tím, že přečetl pamětní spis, republiku způsobem surovým a štvavým tak, že to mohlo snížit vážnost republiky. Jen v takto vymezeném rozsahu dlužno se tudíž obírati otázkou, zda vyhovuje rozsudkový výrok zákonu, či zda byl jím zákon porušen nebo vyložen nesprávně, jak dovoditi snaží se zmateční stížnost. Dle rozsudkového zjištění měl pamětní spis, přečtený stěžovatelem, ten obsah, že »německý lid leží tu nyní nemocen politicky i hospo-

dářsky, že je roztráštěn a že jednotlivé střeptiny jsou roztroušeny v nově zřízených státech; že také v našem státě jsou Němci takovou střeptinou; že německý lid je vítěznými státy, cizím lidem utlačován a že se s ním nakládá jako s heloty; že Němci se cítí lidem utlačovaným, že je to osten v srdcích Němců a že poměry jsou pro Němce mnohem smutnější než dříve». Pojímán ve své celkové vzájemné souvislosti neodpovídá tento projev nikterak pojmu pouhého spravedlivého boje politického nebo pouhé agitace (propagandy), směřující ku změně zákonů nebo správního režimu ve státě, ani nelze v něm spatřovati, jak činí zmáteční stížnost, pouhé postěžování si, požalování, na něž prý měl stěžovatel jako uvědomělý Němec právo, by dal průchod svému vlasteneckému citu. Rozsudek dospívá naopak, zejména případnou úvahou, že v pamětním spise je řeč o nakládání s Němci jako s heloty, o utlačování cizím lidem, že se v něm tudíž naráží na poměry, které náležejí k období, označenému v dějinách za dobu barbarů, a které musí v každém vzbuditi představu nelidské surovosti a nekultury, právem k závěru, že tu jde o surový a štvavý způsob vyjadřování se, o hrubé a štvavé hanobení (republiky), jímž se vážnost republiky snižuje. Tomuto závěru dlužno přisvědčiti, uváží-li se, že zákonnému pojmu hanobení republiky odpovídá již úmyslné snižování její vážnosti a že sama zmáteční stížnost připouští výslovně, že aspoň výraz »jako s heloty« jest trochu příkrý, že je to »silnější« výraz. Poukaz zmáteční stížnosti na domnělý zákonný požadavek hanobení republiky hanobením některého úkonu nebo projevu ústavního činitele byl však přivoděn zřejmě jen nepochopením dotyčné úvahy shora citovaného rozhodnutí nejvyššího soudu a nemá místa v tomto případě, v němž nalézací soud právem shledal v projevu stěžovatelově přímé, bezprostřední hanobení republiky.

Po stránce subjektivní vyžaduje se arciť ke skutkové podstatě přečinu podle §u 14 čís. 5 zákona na ochranu republiky pachatelův úmysl, směřující k hanobení republiky, spojený s vědomím, že hanobení je způsobilé, aby vyvolalo nepřátelské smýšlení a že z jeho činu vznikne některé z nebezpečí, naznačených pod čís. 5 §u 14. V rozhodovacích důvodech napadeného rozsudku se sice praví, že rozhodným je subjektivní vědomí pachatelovo, a dospívá se v dalším k závěru, že stěžovatel pronesl hanobení jemu za vinu kladené v plném vědomí významu a dosahu zvolených výrazů. Než rozsudkovým úvahám, věnovaným věcnému i právnímu rozboru slov stěžovatelových, je předeslána výslovná otázka po úmyslu, který ho při tom vedl. Spatřuje-li tudíž rozsudek ve stěžovatelově projevu v oněch svých úvahách hanobení republiky a dospívá-li ke konečnému závěru, dle něhož počínání stěžovatelovo zakládá skutkovou podstatu přečinu podle §u 14 čís. 5 zákona na ochranu republiky ve směru objektivním i subjektivním, není příčiny k pochybnostem o tom, že dle přesvědčení nalézacího soudu k hanobení republiky směřoval i stěžovatelův úmysl a že v tom smyslu dlužno pojímati i rozsudkový výrok. Pak není ovšem námitka zmáteční stížnosti, že rozsudkem zjištěné věty pamětního spisu neměly úmyslu, hanobiti surově a štvavě republiku, než podle §§u 258, 288 čís. 3 tr. ř. nepřípustným hrojením proti právě zmíněnému přesvědčení nalézacího soudu o zlém úmyslu stěžovatelově, kteréžto přesvědčení je v rozsudkových důvodech odůvodněno způsobem, nacházejícím po stránce skutkové ve vý-

sledcích hlavního přeličení, zejména ve slovném znění a smyslu výroku samotného plnou oporu, jemuž však ani po stránce právní nelze důvodně vytýkati porušení zákona nebo jeho nesprávné použití.

Ani v ostatních vývodech, jimiž provádí námitku důvodu zmatečnosti čís. 9 a) (10) Šu 281 tr. ř. nepočíná si však zmateční stížnost způsobem, odpovídajícím předpisu Šu 288 čís. 3 tr. ř., když jednak, probírajíc každou jednotlivou větu pamětního spisu zvlášť a samostatně, snaží se jim dodati smyslu, s hlediska trestního ustanovení Šu 14 čís. 5 zákona na ochranu republiky nezávadného, jednak nedbá rozsudkového závěru, v rozhodovacích důvodech zvlášť podrobně a případně odůvodněného, dle něhož závadné věty pamětního spisu mají za předmět poměr Němců v Československé republice k českému národu a k Českému (Československému) státu. Stačí proto pouze v onom směru připomenouti, že úvahy, v nichž zmateční stížnost dovozuje, že německý národ jest od vítězných států skutečně poroben, že mu mírovými smlouvami byla odňata jistá území, kolonie, lodi a válečný materiál, že musí platiti reparace, k jichž vydobytí vedou vítězné státy obsazením území a pod. jakousi exekuci, že tudíž svoboda německého lidu je omezoována, se naprosto nehodí na republiku Československou, na stát, který svojí demokraticko-republikánskou formou a svojí ústavou stejně jako veškerým svým zákonodárstvím i jeho uváděním ve skutek zaručuje a uplatňuje zásadní rovnost všech svých obyvatel nehledíc (dle druhého odstavce Šu 106 ústavní listiny, uvedené zákonem ze dne 29. února 1920, čís. 121 sb. z. a n.) zejména k tomu, jakého jsou původu (státní příslušnosti), j a z y k a, r a s y (nebo náboženství). Nesejde tudíž na tom, řadí-li rozsudek Československou republiku právem či, jak dovoditi se snaží zmateční stížnost, neprávem ke státům vítězným. Bylo proto zmateční stížnost dílem jako neodůvodněnou, dílem jako právně bezpodstatnou, v jednotlivostech pak i podle zákona neprovedenou zavrhnouti.

Odvolání státního zastupitelství z výroku, jímž byl obžalovanému povolen podmíněný odklad výkonu trestu, jest oprávněno. Nelze sice sdíleti názor odvolání, že v tomto případě vyžaduje již veřejný zájem výkon trestu (§ 35 zákona na ochranu republiky). Odvolání klade důraz na okolnost, že obžalovaný dal přečtením pamětního spisu občanům jeho duchovní správě svěřeným zlý příklad, ale významné postavení obžalovaného v daném případě není dostatečným důvodem pro závěr na veřejný zájem, vyžadující bezpodmínečný výkon trestu. Obžalovaný závadného spisu neuveřejnil a nepřčetl jej ve shromážděné obci občanů, jeho duchovní správě svěřených, jako duchovní správce, nýbrž sdělil jeho obsah pouze omezenému počtu (28) důvěrníků jako kronikář, tedy nikoliv tak veřejně, že by již okruh osob, dozvěděvších se přímo o obsahu závadného spisu, a dojem hanobení republiky na ně, činily kategorickou, bezpodmínečnou reakci ve formě bezpodmínečného trestu nutno. Ani postavení jeho toho nevyhledává, když, nehledě k tomu, že, jak již řečeno, při čtení spisu vystupoval jako kronikář, právě jeho postavení jako kněze jest dostatečnou zárukou, že se o jeho odsouzení dozví veřejnost, a že jeho zlý příklad bude již samotným odsouzením paralysován. Jest proto neodůvodněnou obava, že by u jeho spolu-

občanů snadno mohlo vzniknouti myšlné domnění, že trestné činy tohoto rázu mohou býti páčány bez jakýchkoliv následků.

Nutno proto přikročiti k otázce, zda podmíněné odsouzení obžalovaného lze ospravedlniti všeobecnými důvody ve smyslu §u 1 zákona o podmíněném odsouzení. Odvolání jest opačného názoru, poukazujíc na to, že pamětní spis je proniknut nenávisí a záští k Československému státu a svědčí o národnostní zarytosti obžalovaného. Odvolání nelze bez výhrady přisvědčiti. Jím líčená vlastnost povahy obžalovaného a jeho činu z dosavadních výsledků trestního řízení spolehlivě nevyplývá. Nelze to odvozovati ze závadného spisu samotného. Zrušovací soud jest toho názoru, že otázku shora naznačenou nelze vůbec řešiti na základě dosavadních výsledků trestního řízení, poněvadž nalézací soud nekonal dostatečných šetření o tom, jaké povahy a osobních vlastností je obžalovaný, a zejména nevyšetřil, jak se obžalovaný až dosud v národních věcech choval, zda i jindy — na př. při kázání nebo vůbec ve svém povolání — projevoval národní nesnášenlivost, a zda častěji se dopustil štvání proti českému národu. Kdyby tomu tak nebylo, jednalo by se u něj snad jen o ojedinělý poklesek, který, třebaže svědčí o jisté roztrpčenosti proti českému národu, neopravňuje ještě bezpečný závěr na zarytou nesnášenlivost a nenávisť vůči Československé republice, pokud se týče českému národu, kterou by bylo lze napravit pouze bezpodmínečným výkonem trestu. Poněvadž věc v uvedeném směru není ještě zralou k rozhodnutí, bylo napadený výrok zrušiti a věc vrátiti nalézacímu soudu, by, doplně šetření v naznačených směrech (obzvláště dotazem u četnictva, politické správy a obecních úřadů obce domovské a obce nynějšího bydliště obžalovaného), o podmíněném odsouzení znovu rozhodl.

Čís. 1876.

Osvobozující výrok (§ 259 čís. 3 tr. ř.) může se vztahovati jedině na žalobní skutek, jaký jest podle zákona předmětem obžaloby, nikoliv na kvalifikaci činu podle obžaloby.

Jde o zmatek vnitřního rozporu ve smyslu §u 281 čís. 5 tr. ř., zjišťuje-li nalézací soud ve výroku rozsudečném jiný zlý úmysl, než jaký běře za prokázáný v důvodech.

(Rozh. ze dne 23. ledna 1925, Zm I 698/24).

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmáteční stížnosti obžalovaných Josefa M-a st. a Josefa M-a ml. do rozsudku krajského soudu v Mostě ze dne 18. září 1924, pokud jím byli stěžovatelé uznáni vinnými zločinem podle §u 93 tr. zák., zrušil napadený rozsudek a vrátil věc soudu první stolice, by ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Proti oběma obžalovaným byla vznesena obžaloba pro zločin podle §u 98 b) tr. zák., proti Josefu M-ovi st. kromě toho pro přestupek podle §u 431 tr. zák. Předmětem zmáteční stížnosti jest jen výrok, odsuzující obžalované pro zločin podle §u 93 tr. zák., nikoli další výrok